

Όσιος Νικόδημος ό Άγιορείτης

Ο ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ

A. Υπό Εύθυμίου Ίερομονάχου του Σταυρουδά (1813)

B. Υπό Όνουφρίου Μοναχοῦ Ίβηρίτου (1819)

Α΄

Βίος, πολιτεία και άγωνες δια δόξαν τής ήμῶν Έκκλησίας τελεσθέντες παρὰ του όσιολογιωτάτου και μακαρίτου και άοιδίμου Νικοδήμου Μοναχοῦ, συγγραφέντες δε παρὰ του έν Χριστῶ, αδελφοῦ του Εύθυμίου ίερομονάχου «Σταυρουδά».

Λόγοι παρακινητικοί συγγραφής του Βίου

1. Οὔτε δίκαιον είναι οὔτε συμφέρον κρίνεται ό φωτειδής βίος τῶν άγαθῶν άνδρῶν νά κρύπτεται και νά μένη δια πάντα κεκρυμμένος ύποκάτω εις τόν μόδιον τής σιωπής. Δίκαιον δέν είναι, διότι ό κυρίως και καθ' αυτό μισθός και πληρωμή τής άρετῆς δέν είναι μάταια χρήματα, άλλ' ευφημία και έπαινος: «μισθός άρετῆς έπαινος» έτzi άξιωματικῶς τὸ ειπεν ένας παλαιός σοφός. Όθεν και συμβαίνει νά άδικῶνται εκ τής σιωπῆς οι έν άρεταίς εκλάμψαντες με τὸ νά άποστερῶνται από τόν μισθόν τους, όπου είναι οι έπαινοι και έν ταῦτῶ εκ τής αὔτης σιωπῆς τῶν έπαίνων τὸ κοινόν τής Έκκλησίας ζημιούται τὰ μέγιστα· ότι φυσικά τὰ καλά έργα κηρυττόμενα, φημιζόμενα, εκθειάζόμενα τὰς ψυχὰς τῶν άκουόντων θερμαίνουσι και εις μίμησιν έδικήν τους αὔτους διεγείρουσιν, ως έπαινετὰ και άξια διηγήσεως παραδείγματα, ή όποία μίμησις εκ τής σιωπῆς όμολογουμένως δέν γίνεται.

Ταῦτα καλῶς έπιστάμενοι, τὸ τε δίκαιον, λέγω, και τὸ συμφέρον, οι έν τῶ Άγιωνύμῳ Όρει όσιώτατοι πατέρες, οι κατά Χριστόν αδελφοί και φίλτατοι και οικειότατοι του έν μακαρία τῆ λήξει γενομένου όσιολογιωτάτου Νικοδήμου, του κοινου διδασκαλου και φωστῆρος γενομένου τής άγίας του Χριστου Έκκλησίας έν τῆ καθ' ήμᾶς γενεᾷ, έπαρακάλεσαν τόν διδάσκαλον κυρ-Αθανάσιον Πάριον εις τήν Χίον όντα και έγραψε βίον έγκωμιαστικόν εις τόν όσιολογιώτατον Νικόδημον. Αλλά με τὸ νά μήν ειχεν συναναστροφήν με αὔτον δέν έπέτυχε του σκοπου των. Έπαρακάλεσαν έδῶ τόν διδάσκαλον κυρ-Χριστοφόρον, δια νά γράψη, αλλά τὰ γηρατεία τόν έμπόδισαν. Και βλέποντας ότι έπέρασαν τέσσαροι χρόνοι και κανένας δέν ήθέλησεν νά συγγράψη, έπαρακινήθηκα εγῶ από τήν άγάπην του γλυκυτάτου μου αδελφοῦ νά άλημονήσω τήν άμάθειάν μου, όμοίως και τήν ασύντακτόν μου σύνταξιν, με έλπίδαν ότι μετά ταῦτα νά τὰ βάλη κανένας προκομμένος εις καλήν τάξιν.

Έπωφελής, αλλά και όφειλομένη βιογραφία

2. Τὸ λοιπὸν ἐλάτε, ἀδελφοὶ φιλάδελφοι καὶ φιλάρετοι, ὅσοι εἴσθε ἐλεύθεροι ἀπὸ πάθη φθόνου ἢ μίσους, νὰ ἀκούσετε μὲ χαρὰν καὶ ἡδονὴν τὸν βίον καὶ πολιτείαν καὶ τοὺς κόπους ὅπου ἔκαμεν εἰς τὴν ζωὴν του γράφοντας καὶ συνθέτοντας ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς καὶ ἀπλῶς εἰς ὠφέλειαν Χριστιανῶν ὁ μακαρὶτης Νικόδημος. Τὰ ὅποια βλέποντας ἐγὼ, ὄντας παραδελφός του, καὶ μανθάνοντας ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον καὶ ἀπὸ ἄλλους φίλους, ὅπου ἐστάθησαν γνῶριμοὶ του ἀπὸ νεαρῆς του ἡλικίας, κατέστρωσα καὶ ἐσηρέϊωσα ἐνταῦθα. Διατί, ἂν οἱ Ἕλληνες, ὅπου ἦτον δοσμένοι εἰς τὰ γήινα καὶ φθαρτά, ὅταν ἤθελαν ἀκούει κανένα ὑποκείμενον ὅπου ἔκαμε τίποτε ἀνδραγάθημα, κατασκευάζοντας κανένα ἀξιόλογον πρᾶγμα ἢ νικῶντας εἰς κανέναν πόλεμον, τὸν ἔσταινον μετὰ τὸν θάνατόν του οἱ συμπατριῶται του στήλας καὶ ἀγάλματα καὶ τὸν ἔκαναν ἐπαίνους καὶ ἐγκώμια μὲ φωνὰς στεντορείους τόσον, ὅπου, ἂν ἦτον τρόπος, καὶ μὲ μολύβι νὰ ἐσημάτιζον τὰ γράμματα τῶν ἐπαίνων του, διὰ νὰ μένουν ἀνεξάληπτοι καὶ παντοτινοὶ αὐτοὶ οἱ ἔπαινοί του καὶ τὰ ἐγκώμια. Ἡμεῖς αὐτόν, ὅπου ἐστόλισε τὴν Ἐκκλησίαν μας μὲ τόσα βιβλία, ὅπου αἰῶνες ὀλάκαιροι ἀπέγρασαν καὶ δὲν ἐστάθη ἄλλος νὰ συνθέσῃ καὶ νὰ φέρῃ εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅσα αὐτὸς ὁ μακαρὶτης ἢ ἀπ' ἀρχῆς ἐσύνθεσε ἢ συντεθειμένα ἀπὸ ἄλλους ἐδιώρθωσε, νὰ μὴ συγγράψωμεν τὰ συγγράμματά του καὶ νὰ μὴν ἀναφέρωμεν τοὺς κόπους του, ποῖος φρόνιμος ὢν καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ πάθος φθόνου καὶ μίσους δὲν ἤθελε μᾶς κατηγορήσει; Καὶ νὰ εἰποῦμεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Θεὸς δὲν ἤθελε μᾶς μωμήσῃται; Διατί βλέπομεν καὶ ἀκούομεν ὅτι οὐ μόνον φίλοι, ἀλλὰ καὶ ἐχθροί, οὐ μόνον ὀλίγον γραμματισμένοι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ πεπαιδευμένοι ἔχουν εἰς τὰ χέρια των τὰ βιβλία του καὶ τὰ μεταχειρίζονται, ὄχι μόνον εἰς στολισμὸν τους, ἀλλὰ καὶ εἰς ὄφελος τῆς ψυχῆς των.

Βιογράφησις-διήγησις «φιλαλήθης καὶ ἀπροσπαθῆς»

3. Ταῦτα στοχαζόμενος καὶ ἐγὼ ἔγραψα τὰ ἐκείνου, ἀπὸ τὸ ὅποῖον γράψιμον ἐκεῖνος δὲν ἔχει κανένα ὄφελος κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, παρὰ τὴν ὠφέλειαν ὅπου γίνεται ἐξ ἐκείνων του τῶν συγγραμμάτων, ὁ ὁποῖος Θεὸς ἐξεύρει τί καρπὸς γίνεται εἰς ἐκείνους ὅπου ἀπαθῶς τὰ ἀναγινώσκουσι καὶ μὲ καλὴν γνώμην καὶ διάθεσιν τὰ ὀλογυρίζουσιν εἰς τὰ χέρια των. Καθὼς καὶ ἐγὼ καρπωθεὶς ἀπὸ αὐτὰ τὰ συγγράμματα ἦλθα εἰς ταύτην τὴν γραφὴν καὶ διηγοῦμαι τὰ κατ' αὐτὸν καταλεπτῶς ἐλεύθερος ὄντας, χάριτι θεῖα, ἀπὸ κάθε πάθος τὸ πρὸς αὐτόν. Καὶ παρακαλῶ σας, ἅγιοι πατέρες μου καὶ ἀδελφοί, ἐφοδιάσατέ με μὲ τὴν εὐχὴν σας, διὰ νὰ βιογραφήσω τὴν ζωὴν τοῦ ἐραστοῦ μου Νικοδήμου φιλαλήθως καὶ ἀπροσπαθῶς.

Καταγωγή καὶ ἀγωγή-παιδεία πολυτάλαντοι

4. Νάξος εἶναι μία νῆσος ἀπὸ τὰς καλουμένας Κυκλάδας, ὀνομαστὴ καὶ λαμπρὰ εἰς τοὺς παλαιούς καιροὺς τῶν Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα ταύτην ἐκόσμησεν Ἰωσήφ ὁ θαυμάσιος, ὁ Βρυννίος, μὲ τὴν καλλίστην καὶ ὠραιστάτην ἔκφρασιν καὶ περιγραφὴν τοῦ ἐν αὐτῇ παρατρέχοντος ποταμοῦ, ἐν εἶδει ἐπιστολῆς, εἰκοστῆς ἀριθμουμένης, πρὸς τινα φίλον του, ὑπὸ ἓνα Μητροπολίτην τελοῦσα ὁμοῦ μὲ τὴν παρακειμένην αὐτῇ Πάρον καὶ τὴν Αντί(πα)ρον. Εἰς αὐτὴν δὲ ταύτην ἐγεννήθη οὗτος ὁ ἀειθαλὴς βλαστὸς τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κατὰ τὸ ,αψμθ' (1749) ἔτος τὸ κοσμοσωτήριον ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς καὶ φιλοθέους, Ἀντώνιον καὶ Ἀναστασίαν, καὶ διὰ τοῦ Ἀγγελικοῦ Σχήματος Ἀγάθην μετονομασθεῖσαν. Ὀνομάζετο δὲ καὶ αὐτὸς Νικόλαος ἀπὸ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Μικρὸς δὲ ὄντας ἔμαθεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἢ ὅποια καλεῖται Χώρα, ἀπὸ ἓναν ἱερέα τῆς γειτονίας αὐτοῦ τὰ κοινὰ γράμματα, ὅστις καὶ τὸν ἐσυλλειτουργοῦσε μὲν τὰς καθημερινάς. Μετὰ ταῦτα ἄρχισεν τὰ γραμματικὰ εἰς τὸν παπα-Χρῦσανθον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ νεωστὶ μαρτυρήσαντος ἱερομάρτυρος Κοσμᾶ, ὄντα καὶ αὐτὸν εἰς τὴν Ναξίαν. Καὶ ὅταν ἔφθασεν ὁ Νικόλαος τὸν 16(ον) χρόνον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐφέρθη ἀπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ τὸν ἐπῆγεν εἰς τὸν Διδάσκαλον τῆς

Σμύρνης, τὸν κυρ-Ιερόθεον, ὁ ὁποῖος τὸν ἔβαλεν εἰς τὸ κοινόβιον τοῦ σχολείου. Τίνα σπουδὴν καὶ ὁποῖαν ἐπιμέλειαν ἔβαλεν ὁ εὐλογημένος Νικόλαος εἰς τὰ μαθήματα, νὰ τὸ παραστήσω ἐγὼ δὲν εἶναι χρεία. Ἀλλὰ κάθε γνωστικός ἀκούοντας ὅτι τέσσαρας χρόνους μόνον ἐστάθη εἰς τὸ σχολεῖον καὶ βλέποντας καθένας τὰ βιβλία του καταλαμβάνει καὶ τὴν προθυμίαν του καὶ τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ νοός του, μὲ τὴν ὁποῖαν τὸν ἐπλούτισεν ὁ Θεός, Τόσον, ὅπου ὅ,τι βιβλίον ἀνέγνωθε κάθε ἐπιστήμης ἢ λόγον ἤκουεν ἄξιον μαθήσεως, τὸν ἐσφράγιζεν εἰς τὸ κρανίον του τὸ ὁποῖον ἀληθινὰ ἦτον ὡσὰν ἓνα θησαυροφυλάκιον, καὶ εἰς καιρὸν τὸν ἀρμόζοντα τὸν ἐβλέπαμεν ὅπου τὰ ἐξεκένωνε. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπλήρωνε τὸ δαβιτικὸν ἐκεῖνο λόγιον, ὅτι τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἔδιδεν ἐν καιρῷ αὐτοῦ καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορῶνεται. Καὶ ἔτρεχαν ἀπὸ τὴν γλῶσσαν του, καθὼς βλέπετε ἓνα μελισσοκόφινον γεμᾶτον εἰς καιρὸν ὅπου εὐρίσκει τὴν νομὴν του, ὅπου τρέχει ἀδιάκοπα. Ἐτζι καὶ αὐτὸς ὁ μακαρίτης, ὅταν ὠμιλοῦσε, ἤφερνε ταῖς μαρτυρίαις μὲ τοιοῦτον τρόπον, ὅπου σχεδὸν δὲν ἐπρόφθανεν ἢ γλῶσσα νὰ εἰπῇ ὅσα ὁ νοῦς ἐκατέβαζεν, τὰ ῥητὰ τῆς θείας Γραφῆς, τῶν Ἁγίων τὰς ἐξηγήσεις τε καὶ νοήματα, τοὺς θείους Κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, Συνόδων τε καὶ Πατέρων, μὲ τὰς ἐκδόσεις τῆς τυπογραφίας καὶ μὲ τὰς σελίδας, τὰ δὲ χειρόγραφα τὸ καθένα ποῦ τὸ ἀπάντησε. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀφέντες κατὰ τὸ παρὸν ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν.

«Ἦτον ἀπὸ ὅλους ἠγαπημένος»

5. Ὦντας δὲ εἰς τὸ σχολεῖον ὁ μακαρίτης δὲν ἦτον καθὼς μερικοὶ βάρος τοῦ σχολείου, ἀλλὰ ἦτον ἀπὸ ὅλους ἠγαπημένος, ἀπὸ διδασκάλους, ἀπὸ ἐπιτρόπους τοῦ σχολείου καὶ ἀπὸ τοὺς συμμαθητάς του. Καὶ μαρτυροῦσί μου τὸν λόγον τὰ γράμματα ὅπου τοῦ ἔστειλαν οἱ μακαρίται διδάσκαλοι, ὁ Ἱερόθεος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Χρῦσανθος, καὶ μάλιστα ὁ Ἱερόθεος τοῦ ἔγραφεν; Ἐλα, υἱέ μου, κἂν τώρα εἰς τὸ γῆρας μου, νὰ σὲ ἀφήσω μετὰ θάνατον εἰς τὸ σχολεῖον διδάσκαλον, ὅτι δὲν ἔχω ἄλλον ὡσὰν ἐσένα ὅμοιον εἰς τὴν προκοπήν». Οἱ δὲ μαθηταί, ἐκεῖ ὅπου ὡς ἄνθρωποι καὶ αὐτοί, ἐμπαθεῖς καὶ φιλόδοξοι, ἀκόλουθον ἦτον νὰ τὸν ζηλεύωσι καὶ τρόπον τινὰ νὰ τὸν φθονοῦσι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὸν ἀγαποῦσαν ὡς ἀδελφὸν καὶ τὸν ἐτιμοῦσαν ὡς προκομμενέστερον ἀπὸ λόγου τους. Ἀκόλουθον, λέγω, ἦτον νὰ τὸν φθονήσουν, διότι τὸν ἔβλεπον, ἀφοῦ ἔπαιρνε τὸ μάθημα, ἐστέκετο εἰς ἓνα μέρος τοῦ σχολείου καὶ τὸ ἐθεωροῦσε κατὰ μόνας, καὶ μετὰ τοῦτο εὐθύς ἔλεγε καὶ τὴν ἐξήγησιν, καὶ, καθὼς μᾶς ἔλεγεν ἀτός του, ὑπεράνω τῆς ὥρας δὲν ἐγένετο ὁ κόπος του. Καὶ ἔλεγεν ὅτι εἶχε πεντέξι ὀσπίτια ἀρχοντικά καὶ εἰς αὐτὰ ἐμοίραζε τὴν ἐξήγησιν τοῦ μαθήματός του, εἰς τὸ τάδε ὀσπίτιον τὸ καὶ τὸ καὶ εἰς τὸ τάδε τὸ καὶ τό. Καὶ ἔπειτα ἐκοιμᾶτον ὅλην τὴν νύκτα καὶ τὸ ταχύ, ὅταν ἐξυπνοῦσε, ἐσυλλογίζονταν καὶ τὰ ἠῤῥισκεν καὶ ἐπήγαιεν καὶ ἄλλαζε τὸ μάθημά του. Δὲν ἐφθονεῖτο, λέγω, διότι ἦτον εἰς ὅλους καλοῦπήκοος· ὁ ἓνας, «Νικόλαε, γράψε μου ἐτοῦτο», ὁ δὲ εὐθύς μετὰ χαρᾶς τὸ ἔγραφεν· ὁ ἄλλος, «ἐξήγησόν μοι τοῦτο» καὶ μὲ προθυμίαν ὄχι μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα, ὅπου δὲν τὰ εἶχεν ὁ ἀδελφὸς εἰς τὸν νοῦν του, τὸν ἐσυμβούλευεν. Εἰς τὸν οἰκίσκον ὅπου ἦτον αὐτὸς ἦτον καὶ ἄλλοι δύο ἀδελφοὶ μαθηταί, καὶ ὁ ἓνας ἦλθεν ἐδῶ καὶ μᾶς ἔλεγεν· «ἐμεῖς ἐκαθήμεθα ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἐμελετοῦσαμεν μὲ τὸν λύχνον, καὶ αὐτὸς κάποτε ἐξυπνοῦσε καὶ μᾶς ἔλεγεν· «κοιμηθῆτε, βρέ, νὰ ἀναπαυθῆ ὁ νοῦς σας, διὰ νὰ εὕρη τὸ μάθημα εὐκόλα». Συνήθειαν εἶχασιν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἐμαγεύρενον οἱ μαθηταὶ ἀραδικῶς ὁ καθείς, καὶ ὅταν ἤρχετο ἡ ἀράδα τοῦ Νικολάου διὰ νὰ μαγεύρῃ, τοῦτο μόνον ἔκαμνε, ἔβανε τὴν ποδίαν εἰς τὴν μέσην του, τὰς δὲ ὑπηρεσίας τοῦ μαγεύρειου τὰς ἐτελείωναν οἱ συμμαθηταί του, διὰ νὰ τὸν ἔχουν εὐπειθῆ εἰς τὰ ζητήματά τους.

Γνωριμία μετὰ Ἁγιορειτῶν-«Κολλυβάδων»

6. Κατὰ δὲ τὸ 1770 ἔτος ἦλθεν ἡ ἀρμάδα τῶν Ρώσων εἰς τὰ Δουκάνησα καὶ ἔκαψε τὴν ἀρμάδα τῶν Τούρκων εἰς τὸν Τζεσιμέν καὶ διὰ τοῦτο ἐκάκισαν οἱ Τούρκοι καὶ ἔκοψαν πολλοὺς Χριστιανούς εἰς τὴν Σμύρνην καὶ εἰς ἄλλας πολιτείας. Τότες ὁ Νικόλαος ἐφυγεν ἀπὸ τὴν Σμύρνην καὶ ἐπήγεν εἰς τὴν

πατρίδα του και ἐκεῖ τὸν ἐπῆρην ὁ Παροναξίας συνοδιαντου. Καὶ ἐκεῖ ὄντας ἀνταμώθη μὲ πατέρας Ἁγιορείτας, μὲ τοὺς ἱερομονάχους, λέγω, Γρηγόριον καὶ Νήφωνα καὶ μὲ τὸν Γερο-Αρσένιον, ἄνδρας τῆ ἀληθείᾳ τοὺς πολλοὺς ὑπερέχοντας τῆ ἀρετῆ καὶ τῆ σεμνότητι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἰλκύσθη εἰς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν καὶ ἐδιδάχθη ἀπ' αὐτοὺς τὴν νοερὰν προσευχήν. Ἀπ' αὐτοῦ, δὲν ἤξεύρω πότε, ἐπῆγεν εἰς τὴν Ὑδραν. Ἐκεῖ ἦρε τὸν ἅγιον Κορίνθου κύριον Μακάριον, μὲ κάθε ἀρετὴν καὶ ἀγιωσύνην λάμποντα. Ἦρε καὶ τὸν Γερο-Σίλβεστρον, τὸν ὑψίνουν καὶ πλατύνουν, τὸν Καισαρέα, τῷ μέλι τῆς ἡσυχίας καὶ θεωρίας τρεφόμενον, ἔξω ἀπὸ τὴν Ὑδραν, εἰς ἕνα στενότατον οἰκίσκον κεκλεισμένον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μάλιστα ἐκαρπώθη ὅλας τὰς ἀρετὰς τοῦ μονήρους βίου.

Ἁγιορείτης κοινοβιάτης Μοναχός

7. Εἰς δὲ τοὺς 1775 ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Καταβαίνοντας δὲ εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἤρξεν ἕνα καϊκι, ὅπου ἔτοιμάζετο νὰ κινήσῃ, Ἐρωτᾷ; «ποῦ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός;» Οἱ δὲ εἶπον: «διὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος». Ὁ δὲ ἀκούσας τὸν λόγον τοῦτον, δοξάσας νοερῶς τὸν Θεόν, ὅπου ἐπλήρωσε τὸν πόθον του, μετὰ χαρᾶς τοὺς λέγει: «παρακαλῶ σας, πᾶρτε καὶ ἐμένα». Οἱ δὲ εἶπον: «ὡς εἶναι· σὲ παίρνομεν». Ὅμως, δὲν ἤξεύρω, ἢ ἀστόχησαν, ἢ ἐστοχάσθησαν ὅτι δὲν ἔχει τὸν ναῦλον του, ὅταν ἐκίνησαν, δὲν τὸν εἶπαν, καὶ αὐτός, καθὼς εἶδεν τὸ καϊκι ὅπου ἔφυγεν, εὐθύς βάνει φωναῖς καὶ κλαύματα καὶ ἐμβαίνει μέσα εἰς τὴν θάλασσαν περιπατῶντας διὰ νὰ τοὺς φθάσῃ. Οἱ δὲ ναῦται βλέποντας ὅπου δὲν ἐγύριζεν ὀπίσω, φοβηθέντες τὸν Θεὸν ἐγύρισαν καὶ τὸν ἐπῆραν. Καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἐκατεωδῶθη εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου. Αὐτοῦ ἦρε τὸν Γερο-Χατζῆ-Μακάριον μὲ τὸν πατέρα του καὶ Χατζῆ-Ἀβράμιον καὶ ἄλλους ἀδελφούς ἀξίους εὐλαβείας καὶ προσκολληθείς μὲ αὐτοὺς ἔμεινεν εἰς αὐτὴν τὴν Μονήν. Ἦτον ὅμως προἰδεασμένος ἀπὸ τὸν Γερο-Σίλβεστρον διὰ τοὺς ἄνωθεν ἄνδρας. Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς ἦλθεν καὶ ἕως ἐδῶ καὶ ἐγνωρισθῆκαμεν. Οἱ δὲ Διονυσιαῖται βλέποντάς τον προκομμένον τὸν ἠγάπησαν καὶ τὸν ἐπαρακίνησαν νὰ γένῃ καλόγερος. Καὶ πεισθεὶς τῆ συμβουλῆ αὐτῶν τὸν ἔκαμε καλόγερον, ῥασοεσχὴν, ἕνας παπα-Ἰωσήφ λεγόμενος. Καὶ οὕτω τὸν ἔβαλαν διαβαστὴν εἰς τὸ Καθολικὸν καὶ γραμματικὸν τοῦ Μοναστηρίου.

Ἀπαρχὴ συγγραφῆς: «Φιλοκαλία» (1777)

8. Εἰς δὲ τοὺς 1777 ἦλθεν ὁ ἅγιος Κορίνθου Μακάριος καὶ μετὰ τὴν προσκύνησιν τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων ἦλθεν εἰς ταῖς Καρναῖς καὶ ἐφιλοξενήθη εἰς τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον ἀπὸ ἕνα συντοπίτην του Γερο-Δαβίδ. Καὶ ὄντας αὐτοῦ ἔκραξε καὶ τὸν Νικόδημον καὶ τὸν ἐπαρακάλεσεν νὰ θεωρήσῃ τὴν «Φιλοκαλίαν». Καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἄρχισεν ὁ εὐλογημένος -μὰ τί ἄρχισεν; ἀπορῶ, δὲν ἤξεύρω τί νὰ εἰπῶ νὰ εἰπῶ πνευματικούς ἀγῶνας ἢ ὑπερβολικούς κόπους τοῦ νοῦς καὶ τῆς σαρκός του; ὄχι μόνον αὐτὰ εἶναι, ὅπου εἶπα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα, ὅπου δὲν φτάνει ὁ νοῦς μου νὰ τὰ στοχασθῆ -ἄρχισε, λέγω, ἀπὸ τὴν «Φιλοκαλίαν». Καὶ αὐτοῦ βλέπομεν τὸ ὠραιότατον Προοίμιον, τοὺς ἐν συνόψει μελισταγεῖς Βίους τῶν θεσπεσίων Πατέρων. Ὅμοίως ἐδιώρθωσε καὶ τὸν «Εὐεργετινὸν» καὶ μὲ κάλλιστον Προοίμιον ἐκαλλώπισε. Ἐδιώρθωσε καὶ ἐπλάτυνε τὸ πάγχρυσον πονημάτιον, τὸ «Περὶ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς συνεχοῦς Μεταλήψεως», τὰ ὁποῖα τὰ ἐπῆρην ὁ ἅγιος Κορίνθου καὶ τὰ ἐπῆγεν εἰς τὴν Σμύρνην, διὰ νὰ φροντίσῃ τὰ ἔξοδα τῆς τυπογραφίας. Καὶ ὁ Νικόδημος ἔμεινεν εἰς τὸ ὄσπίτιόν μας σχεδὸν ἕνα χρόνον καὶ ἀντέγραψε τὸ διὰ στίχων βιβλίον τοῦ Ἁγίου Μελετίου τοῦ Ὁμολογητοῦ, καὶ πάλιν ἐπῆγεν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Διονυσίου.

Ταξίδιον διὰ «Μπογδανίαν» (Ρουμανίαν) ματαιωθέν

9. Καὶ ἐκεῖ ὄντας ἤκουσε τὴν καλὴν φήμην τοῦ κοινοβιάρχου Παΐσιου Ῥώσου, ὅπου ἦτον εἰς τὴν Μπογδανίαν καὶ εἶχεν ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἀδελφούς εἰς τὴν ἐπίσκεψίν του καὶ ὅτι τοὺς ἐδίδασκεν τὴν νοερὰν προσευχὴν. Καὶ ἀγαπῶντας καὶ αὐτὸς αὐτὴν τὴν θείαν ἐργασίαν ἐμβήκεν εἰς καράβιον, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἀναζήτησιν τῆς φιλουμένης του θείας προσευχῆς. Καὶ ἀρμενίζοντας ἔξω ἀπὸ τὸν Ἄθωνα τοὺς ἠύρε φουρτούνα καὶ ἐκιδύνευσαν ἕως νὰ φθάσουν τὸν λιμένα τῆς Παναγίας εἰς τὴν Θάσον. Καὶ ἐκεῖ εὐγαίνοντας ἄλλαξε τοὺς σκοπούς του ἀπὸ τὴν φουρτούναν κατὰ τὸ φαινόμενον, τῇ δὲ ἀληθείᾳ νεύσις Θεοῦ τὸν ἐγύρισε, διὰ νὰ ἐπιχειρισθῇ τὸ μέγα τοῦτο καλὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐρημίτης-ἡσυχαστὴς ὡς «καυγιώτης»

10. Καὶ ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Θάσον πλέον δὲν ὑπῆγε εἰς τὴν τοῦ Διονυσίου, ἀλλ' ἔμεινε μερικὸν καιρὸν μετέμᾳς. Ἐπειτα ἐνοικίασε καύγια εἰς τὸν «Ἅγιον Ἀθανάσιον» ἐδῶ εἰς τὴν γειτονίαν μας, καὶ παίρνοντας τὸ ψωμίον ἀποτεμᾳς ἡσύχαζεν ἐκεῖ καὶ ἐργαζόμενος τὴν καλλιγραφίαν εὐγανε τὰ ἔξοδά του. Αὐτοῦ ἐμελούργησε τὰ γλυκύτατα καὶ ἀρμύζοντα εἰς τοιοῦτους Πατέρας Ἰδιόμελα καὶ Προσόμοια, Ἀθανάσιον, λέγω, καὶ Κύριλλον.

Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Γερο-Ἀρσένιος ὁ Μοραΐτης καὶ ἐκατοίκησεν εἰς τὸ Κυριακὸν τῆς Σκήτης τοῦ Παντοκράτορος. Τοῦτον ἰδὼν καὶ ἠξεύροντάς τον ἀπὸ τὴν Ναξίαν ἄνδρα εὐλαβὴ καὶ ἐνάρετον καὶ εἰδήσιν ἔχοντα τῆς νοερᾶς προσευχῆς, ἐπροσκολλήθη μεταυτὸν καὶ ἔγινεν ὑποτακτικὸς του. Καὶ μετὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἔστησεν ὁ αἰοίδιμος τὴν παλαίστραν τῶν ἀσκητικῶν του ἀγώνων εἰς τὴν Σκήτην τοῦ Παντοκράτορος, πλὴν συχνὰ ἤρχετο καὶ πρὸς ἡμᾶς. Καὶ αὐτοῦ ἀληθινὰ εὐρίσκοντας τὴν ἐκ πολλοῦ ποθυμένην του ἡσυχίαν ἐδόθη ὅλως διόλου καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας εἰς τὴν μελέτην τῶν θείων Γραφῶν καὶ εἰς τοὺς λόγους τῶν Ἁγίων Πατέρων, ὅπου εἶναι οἱ θεόσοφοι ἐξηγηταὶ αὐτῶν τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν. Καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἔλεγε καὶ αὐτὸς μετὰ τὸν Δαβὶδ: «ἀγαλλιάσομαι καὶ ἐγὼ ἐπὶ τὰ λόγια Σου ὡς ὁ εὐρίσκων σκῦλα πολλά» ὅτι ὄν τρόπον, λέγει, ἐκεῖνος ὁ στρατιώτης ὅπου εὕρη κούρη καὶ λάφυρα πολλὰ σκιρτᾷ καὶ ἀγάλλεται δι' αὐτά, τοιοῦτης λογῆς καὶ πολὺ περισσότερον ἀκόμα ἐγὼ, Κύριε, ἀγάλλομαι καὶ εὐφραίνομαι ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ κατατρύφησιν τῶν θείων Σου λογίων, διατὶ μοῦ φωτίζουν τὸν νοῦν καὶ διατὶ μοῦ πλουτίζουν τὴν ψυχὴν μετὰ τὸν θησαυρὸν τῶν θεϊκῶν γνώσεων. Καὶ πρεπόντως ὁ Μωσῆς μέγας γενόμενος ἀφῆκε τὴν Αἴγυπτον καὶ περνώντας εἰς τὴν γῆν Μαδιάμ, ἐκεῖ εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ, ἠξιώθη τῆς ἐν βάτῳ θεοφανείας καὶ συνομιλίας μετὰ τοῦ ἀοράτου Θεοῦ. Ὁ Νικόδημος τὴν κοσμικὴν Αἴγυπτον, ἤτοι τὴν κοσμικὴν καὶ ἐμπαθῆ ζωὴν, φυγὼν καὶ εἰς τὸ ὄρος ἀναβάς τὸ αἰσθητόν τε καὶ νοητὸν τῆς θεωρίας, ἠξιώθη νὰ ἰδῇ τὸν Θεόν, ὡς δυνατὸν ἰδεῖν, προκαθαρθεὶς διὰ τῆς θείας καὶ θεοποιῦ ἡσυχίας καὶ διὰ τῶν σκληροτάτων νηστειῶν καὶ τῶν ἀρρεμβάστων προσευχῶν. Καὶ φωτισθεὶς τὸν νοῦν ἐκ τῆς φωτολαμποῦς θεωρίας τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν καὶ οὗτος ἐγένετο μέγας, τοῦτ' ἔστι ὁ μέγας διδάσκαλος τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, μέγας φωστὴρ ἐν τῷ νοητῷ στερεώματι τῆς Ἐκκλησίας καὶ μέγας ἀντίπαλος ὄλων τῶν κακοδόξων. Καὶ βεβαιώνουσι ταῦτα πάντα τὰ συγγράμματα, τὰ ὅποια μετὰ μύριους κόπους καὶ ἰδρωτᾶς καὶ ἀγρυπνίας συνέγραψεν καὶ κατεπλούτισε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὴν Σκυροπούλαν (1777-78)

11. Ὁ δὲ Ἀρσένιος μετὰ τὸ κτίσιμον τῆς καλύβης ἄνωθεν τοῦ Κυριακοῦ ἐμετοίκησεν εἰς τὴν Σκυροπούλαν καὶ ὡς ὑποτακτικὸς τὸν ἠκολούθησεν καὶ ὁ Νικόδημος καὶ ἐκάθησεν ἕνα χρόνον. Αὐτοῦ ἐσύνθεσε καὶ τὸ Συμβουλευτικὸν εἰς τὸν ἐξάδελφόν του κύριον Ἱερόθεον, ὄντα τότε Εὐρίπου.

Εἰς τὴν ἔρημον τῆς Καψάλας (1778)

12. Εἰς τοὺς 1778 ἦλθε πάλιν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἐρχόμενος ἐδῶ τὸν ἔκαμεν ὁ Γέροντάς μας μεγαλόσχημον. Καὶ περνῶντας ὀλίγος καιρὸς ἀγόρασε τὴν καλύβην ὅπου εἶναι ἄνωθεν τοῦ Κυριακοῦ, εἰς τὸ ῥαχῶνι, ὅπου ὀνομάζεται τοῦ Θεωνᾶ. Καὶ ἀπερνῶντας κανένας χρόνος ἦλθεν ἕνας ἀγαπητὸς του συμπατριώτης, Ἰωάννης ὀνομαζόμενος, καὶ διὰ τοῦ Ἀγγελικοῦ Σχήματος ὠνομάσθη Ἱερόθεος, καὶ ἐγένεν ὑποτακτικὸς του, ὁ ὁποῖος τὸν ὑπηρετήσε ἕξι ἢ ἑπτὰ χρόνους. Αὐτοῦ δὲ ὄντας ἀπὸ τὰ μελισταγῆ λόγια τοῦ στόματός του ἐσυνάχθησαν πολλοὶ ἀδελφοὶ καὶ ἑκατοίκησαν εἰς τὰς καλύβας ὅπου εὐρίσκονται ἐκεῖ τριγύρω, διὰ νὰ τὸν βλέπουν καὶ νὰ φωτίζωνται ἀπὸ τὰς πνευματικὰς του νοουθεσίας.

Τὰ πρῶτα γνωστὰ Συγγράμματα

13. Εἰς τοὺς 1784 ἦλθε τὸ ὕστερον ὁ ἅγιος Κορίνθου καὶ πάλιν ἐδιώρθωσε καὶ ἐκαλλώπισε τὸ βιβλίον τοῦ Ἁγίου Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου· ἐσύνθεσε τὸ πρῶτον «Ἐξομολογητᾶριον»· ἐσύναξε καὶ ἐκαλλώπισε καὶ κατὰ μέρος ἐμελούρησεν τὸ ἱερὸν «Θεοτοκᾶριον». Ὁμοίως ἐκαλλώπισεν τὸ βιβλίον τοῦ «Ἀοράτου Πολέμου» ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐσύνθεσε καὶ ἐκεφαλοπόνησεν. Ὁμοίως ἐκαλλώπισε καὶ τὸ «τῶν Νέων Μαρτύρων» καὶ τὰ «Πνευματικὰ Γυμνάσματα».

«Ἐχάθη, φεῦ καὶ ἀλλοίμονον»!

14. Εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν παρακαλεῖται ἀπὸ τὸν διδάσκαλον κυρ-Ἀθανάσιον τὸν Πάριον, ὄντα τότε εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, νὰ κάμη τὸν κόπον διὰ νὰ συνάξῃ τὰ ἅπαντα τοῦ θείου Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ νὰ τὰ καλλωπίσῃ καθὼς στοχάζεται. Τὴν ὁποίαν παρακάλεσιν μετὰ χαρᾶς τὴν ἐδέχθη, μάλιστα δὲ διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου εἶχεν εἰς τὸν Ἅγιον Γρηγόριον. Τὸ ἐκαλλώπισε, λέγω, καὶ τὸ ἐστόλισε καὶ εἰς τὴν Εὐγέναν (-Βιέννην) ἐστάλθη διὰ νὰ τυπωθῆ. Ἀλλὰ εἰς μάτην ἔγιναν οἱ τόσοι κόποι τοῦ Νικοδήμου. Διότι ἐκεῖ ὄντας εἰς τὴν τυπογραφίαν ἐξ ἁμαρτιῶν τοῦ Γένους μας ἐκαταδικάσθη ἀπὸ τὴν βασιλείαν ὁ τυπογράφος καὶ τὸ ἐργαστήριόν του νὰ ἀφανισθοῦν, διατὶ ἐτύπωσεν ἕνα συμβουλευτικὸν εἰς τοὺς Χριστιανούς, ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Τούρκων, νὰ ἀποστατήσουν· καὶ ὄνειδισθῆναι ἀπὸ τοὺς Τούρκους ὁ βασιλεὺς τῆς Εὐγένας ἔκαμε ἐτούτην τὴν καταδίκην. Ἐχάθη, φεῦ καὶ ἀλλοίμονον, ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἐπιστατῶν τὸ τοιοῦτον πάγκαλον βιβλίον! Τὸ δὲ συμβουλευτικὸν ἦτον τοῦ καταραμένου Μπονεπάρτου.

Ὁ μέγας ἄθλος τοῦ «Πηδαλίου»

15. Μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ βιβλίου τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου ἦλθεν ὁ διδάσκαλος παπα-Ἀγάπιος ἀπὸ τὸν Μορέαν, ἤφερε καὶ τὸ νεοτύπωτον Κανονικὸν του. Καὶ βλέποντας τὸ ἰδικὸν μας χειρόγραφον ἐξηγημένον παρὰ τοῦ μακαρίτου παπα-Διονυσίου Πιπεριώτου ἐπαρακινήθη νὰ τὸ τυπώσῃ καὶ αὐτοῦ. Καὶ οὕτω συμφωνήσας μὲ τὸν Νικόδημον ἄρχισαν τὴν ἐξήγησιν, ὄχι ὁμῶς ἡσύχως καὶ μὲ ἄνεσιν, ἀλλὰ μὲ βίαν, διὰ νὰ προφθάσουν τὸν Παναγιώτατον κυρ-Προκόπιον εἰς τὸν Θρόνον, διὰ νὰ πάρουν εὐκόλως τὴν ἀδειαν τῆς τυπώσεως. Καὶ εὐθὺς ἐσύναξαν τρεῖς καὶ τεσσάρους καλλιγράφους εἰς τὸ Κυριακὸν καὶ ὁ Ἀγάπιος μὲ τὸν Ἱερόθεον ἐφρόντιζον βιβλία καὶ τὰ πρὸς ζωτροφίαν τους, ὁ δὲ Νικόδημος ἐκατέβη εἰς τὴν Καλύβην τοῦ Γερο-Λουκᾶ διὰ τὸ ἐγγύτερον. Καὶ ὄντως θαῦμα ἦτον νὰ τὸν βλέπῃ τινὰς τὸν εὐλογημένον ὅπου ἐκάθητο εἰς τὸ σκαμνίον καὶ τριγύρου του εἶχεν τὰ βιβλία, ἄλλα ἀνοικτὰ καὶ ἄλλα κλεισμένα, καὶ μὲ τὸ κονδύλιον εἰς τὴν δεξιὰν ἐθεωροῦσε πότε τὸ ἕνα καὶ πότε τὸ ἄλλο. Ἐσυντάχθη μὲ ὑπερβολικοὺς κόπους καὶ ἰδρώτας, ἐγράφη ἀπὸ τοὺς καλλιγράφους, τὸ ἐπῆρεν ὁ Ἀγάπιος, πηγαίνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλ' ἡ κακὴ τύχη ἐπρόφθασε καὶ εὗγαλε τὸν Προκόπιον ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν Θρόνον καὶ ἐμβαίνει ὁ κυρ-Νεόφυτος. Παρρησιάζεται εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν Σύνοδον ὁ Ἀγάπιος. Ἐκρινεν ἡ Σύνοδος νὰ θεωρηθῆ τὸ βιβλίον ἀπὸ τὸν

διδάσκαλον κυρ-Δωρόθεον, τὸ ἐδέχθη ὁ Δωρόθεος, ἀλλὰ μὲ ἀμέλειαν. Προσμένει ὁ Ἀγάπιος ἕναν χρόνον παρακαλῶντας καὶ παρακινῶντας, τίποτας δὲν ἐκατώρθωσε μὲ τὸν Δωρόθεον, καταφρόνεσαις μόνον πολλαῖς ἤκουσε. Τέλος πάντων ἐβαρέθηκε καὶ ἀφήνει τὸ βιβλίον καὶ πηγαίνει εἰς τὸν Μορέαν καὶ ἀπ' ἐκεῖ στέλνει γράμμα εἰς τὸν Νικόδημον καὶ τοῦ φανερῶνει τὰ πάντα καὶ ὅτι αὐτὸς παραιτεῖται καὶ ὅτι θέλει ἄς κάμη τὸ βιβλίον του. Αὐτὸ τὸ γράμμα τὸν ἠύρεν εἰς ἀχαμνὴν κατάστασιν, διατὶ αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἦλθε γράμμα ἀπὸ τὸν κυρ-Νάνον ὅτι ἐχάθη τὸ βιβλίον τοῦ Παλαμᾶ, καὶ τόσον ἐλυπήθη, ὅπου δὲν ἠμπόρεσε νὰ σταθῇ εἰς τὴν Καλύβην του μίαν ὥραν. Κλαίων καὶ ὀδυρόμενος ἦλθεν εἰς τὸ κελλίον μας καὶ ἐκάθησεν δύο μῆνας. Ἐπειτα ἐκοινοβίασεν μὲ τὸν Γερο-Σίλβεστρον τὸν Καισαρέα ὄντα τότε ἐδῶ εἰς τὴν γειτονίαν μας καὶ ἔχοντας Κελλίον Παντοκρατορινόν, τὸν Ἅγιον Βασίλειον. Ἀπ' αὐτοῦ ἔγραψεν εἰς τὸν Ἅγιον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως κυρ-Νεόφυτον καὶ αὐτὸς ἐκύρωσε τὸ βιβλίον καὶ τὸ ἔστειλεν εἰς τὴν Χίον, εἰς τὸν Ἅγιον Κορίνθου Μακάριον, καὶ τὸ ἤφευρεν αὐτὸς ἐδῶ. Καὶ διὰ σκέψεως ἀκριβοῦς καὶ συμβουλῆς τινῶν ἀδελφῶν ἐγένεν ὁ ἔρανος τῶν Ἁγιορειτῶν Πατέρων καὶ ἐστάλθη εἰς Μπουγδανίαν ἐξ ἀπλότητος πρὸς τὸν κυρ-Θεοδώρητον τὸν ψευδάδελφον. Καὶ αὐτὸς τυπῶνοντάς το ἐδειξεν τὴν δολιότητά του, καθὼς φαίνονται αἱ προσθήκαι του εἰς τὸ Πηδάλιον. Καὶ τόσον ἐλυπήθη ὁ μακαρίτης, ὅπου τὸ εἶχε κάλλιον, καθὼς μᾶς ἔλεγεν πολλαῖς φοραῖς, νὰ τὸν ἐκτυποῦσε εἰς τὴν καρδίαν μὲ τὴν μάχαιραν πάρεξ νὰ προσθέσῃ ἢ νὰ ἀφαιρέσῃ τι εἰς τὸ βιβλίον του.

Ἰσόβιος νηστευτῆς-ξηροφάγος!

16. Αὐτοῦ εἰς τὸν Ἅγιον Βασίλειον ἐσύνθεσε τὴν «Χρηστοθήειαν», ἐδιώρθωσε καὶ ἐκαλλώπισε τὰ «Ἀισματικὰ Ἐγκώμια τοῦ Ἐπιταφίου». Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ βλέποντας τὸν ὑποτακτικὸν τοῦ Γερο-Σιλβέστρου ὅτι τὸν βαρύνεται, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ ἐπήγεν εἰς τὴν Μοῆν τοῦ Παντοκράτορος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δίκαιον εἶναι νὰ λέγωμεν τὴν ἀλήθειαν, μὲ τοὺς ἐδικούς του ἔχοντας θάρρος εὐγαινεν εἰς τὴν ἀδιακρισίαν ἀπὸ τὴν ἀπλότητά του. Καὶ καθίσας εἰς τὸ Μοναστήριον κανέναν χρόνον, πάλιν ὁ ἔρως τῆς ἡσυχίας τὸν εὐγαλεν ἔξω καὶ ἦλθεν καὶ ἀγόρασεν τὴν Καλύβην ὅπου εἶναι ἀντικρὺς τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, καὶ παίρνοντας τὸ ψωμίον του ἀποτεμᾶς ἡσύχαζεν ἐκεῖ. Ἡ δὲ ἄλλη του ζωοτροφία ἦτον ποτὲ μὲν ρύζιον νερόβραστον, ποτὲ δὲ νερόμελον, τὸν δὲ περισσότερον καιρὸν ἐλαίας καὶ μουσκεμένα κουκκία ἦτον τὸ προσφάγιόν του, καὶ ὅποτε τὸν ἐτύχαιναν ὀψάρια, τὰ ἐδίκε κανενὸς γειτόνου του καὶ τὰ ἐμαγείρευεν καὶ τὰ ἔτρωγαν μαζί. Ὁμοίως καὶ οἱ γειτόνοι του ἠξεύροντας ὅτι δὲν μαγειρεύει πολλαῖς φοραῖς τοῦ ἐπήγαιναν μαγείρευμα. Ἦρχετον καὶ εἰς ἡμᾶς συχνὰ καὶ κάποτε μετὰ τὸν χαιρετισμὸν μᾶς ἔλεγεν: «Ἀπόκαμα, βρὲ Γερο-Ανανία». Καὶ ὅταν ἐκαθήμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, εἰ μὲν καὶ ἐσιωπούσαμεν, ἔτρωγεν, ὡσὰν νηστικός ὅπου ἦτον, εἰ δὲ καὶ ἐρωτούσαμεν τίποτας, ἀρχίζοντας νὰ λέγη ἀπὸ τὸ λέγειν ἀλησμονοῦσε τὴν πείναν, ὥστε ὅπου πολλαῖς φοραῖς τὸν ἐπρόσταζεν ὁ μακαρίτης Γέροντάς μας νὰ σιωπήσῃ διὰ νὰ φάγῃ. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν τὴν κακοπάθειαν, ὅμως ἦτον κοκκινωπρόσωπος καὶ παχύς, ὡσὰν νὰ ἐξεφάντωνε καθημερινῶς.

Ἡ ἐρημο-Καψάλα... μέγας ἄμβων!

17. Εἰς αὐτὴν τὴν Καλύβην ἦλθεν εἰς τοὺς 1794. Αὐτοῦ ἐδιώρθωσε καὶ ἐκαλλώπισε τὸ «Εὐχολόγιον» αὐτοῦ ἐσύνθεσε τὴν «Χριστοθήειαν» τὸ δεύτερον «Ἐξομολογητᾶριον», τὰς 14 Ἐπιστολάς τοῦ Παύλου», τὰς «7 Καθολικάς», τὸ «Ψαλτήριον Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδινοῦ» ἐμετάφρασε καὶ τὸ ἐπλάτυνε πλουτίζοντας αὐτὸ σχεδὸν μὲ ὅλας τὰς ἐξηγήσεις τῶν Ἁγίων Πατέρων ὁμοίως καὶ τὰς «Ἐννέα Ὠδὰς» τῶν θείων Προφητῶν, τὸ ὁποῖον ὠνόμασε «Κῆπον Χαρίτων»· ἐκαλλώπισε καὶ τὸ «τοῦ Βαρσανουφίου».

Οἱ πειρασμοὶ τῶν δαιμόνων

18. Καὶ μὴν νομίσητε ὅτι χωρὶς φθόνους καὶ πειρασμοὺς τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν ἐχθρῶν τὰ ἐκατέρωθωσεν αὐτά, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλοὺς. Καὶ περὶ μὲν τῶν αἰσθητῶν τοὺς πέμπομεν εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἀλησμονησίας καὶ τοὺς ἐνεργήσαντας εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, καθὼς ἔκανε καὶ ἐκεῖνος ὁ μακαρίτης. Οὗτος ὁ εὐλογημένος Νικόδημος εἰς τὴν ἀρχὴν ὅπου ἦλθεν ἦτον τόσον δειλός, ὅπου εἰς τὴν κέλλαν ὅπου τὸν ἐβάναμεν νὰ κοιμηθῆ, ἄφηνε τὴν πόρταν ἀνοικτὴν, διὰ νὰ παρηγορῆται, καθὼς ἐνόμιζεν, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ὅταν ὑπῆγεν εἰς τὴν ἡσυχίαν, τόσον ἀνδρειώθη, ὅπου, ὅταν ἀγρυπνοῦσεν καὶ ἔγραφεν, οἱ δαίμονες ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ κελλίου τοῦ ἐψιθυρίζον καὶ αὐτὸς ἔγραφεν, χωρὶς νὰ δειλιάσῃ ποτέ του, κάποτε δὲ ἐγελοῦσε καὶ αὐτὸς εἰς τὰ καμώματά των. Εἰς τὴν Σκυροπούλαν ὅταν ἔμεινε μόνος του μίαν νύκτα, ὕστερον ἀπὸ τὰ ψιθυρίσματα τοῦ ἔκαμαν ἕναν κρότον, ὅπου ἐνόμισεν ὅτι ἐγκρεμίσθη ἕνας τοῖχος, ὅπου ἦτον ἔξω ἀπὸ τὸ κελλίον του, καὶ τὸ ταχὺ τὸν ἤυρε γερόν. Καὶ ἐδῶ εἰς ταῖς Καλύβαις ὅπου ἦτον ὁμοίως τὸν ἐπείραζαν ψιθυρίζοντας καὶ ἐπιμελήθη νὰ ἀκούσῃ τίποτα καὶ δὲν ἤκουσε. Μίαν μόνην φορὰν ἤκουσεν «αὐτὸς ὁ γράψας». Κάποτε ἐκτυποῦσαν καὶ τὴν μπόρταν τοῦ κελλίου του καὶ πάντοτε ἀπὸ δύο φορὲς μόνον ἐκτυποῦσαν. Ὅταν δὲ ἐξηγοῦσεν τὸν τριακοστὸν τέταρτον Ψαλμὸν, εἰς τὸν (6ον) στίχον του: «γενηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκοτός καὶ ὀλίσθημα, καὶ ἄγγελος Κυρίου καταδιώκων αὐτούς», τοῦ ἔκαμαν τόσον κρότον, ὅπου τοῦ ἐφάνη ὅτι ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Καλύβην του ἕνα μεγάλο στράτευμα μὲ βίαν πολλὴν καὶ ὅτι ἐγκρεμίσθη ἕνα πεζούλι, ὅπου ἦτον ἐκεῖ σιμά.

Μεγάλη ἀδυναμία-ἐξάντλησις (1805)

19. Εἰς δὲ τοὺς 1805 καὶ 57* τῆς ζωῆς του, αὐτὸς ὁ εὐρωστος καὶ ἀμέριμος διὰ τὴν ζωοτροφίαν του, αὐτὸς ὅπου δὲν ἐφρόντιζε ἕως τότε διὰ μαγείρευμα, ἀλλὰ ἀπερνοῦσε ὡς ἡῦρισκεν, αὐτὸς ὅπου ἐθρέφετον καὶ εὐφραίνετον καλλιώτερον μὲ τὴν ξηροφαγίαν ὑπὲρ ἄλλους μὲ τὰ ξεφαντώματα ἦλθεν εἰς τόσῃν ἀδυναμίαν, ὅπου ἤθελεν κάθε ἡμέραν μαγείρευμα καὶ κρασίον, καὶ τρώγοντας καὶ πίνοντας πάλιν δὲν αἰσθάνετον καμμίαν δύναμιν. Ὅθεν βιασθεὶς ἐγύρευε κανένα ἀδελφὸν νὰ κατοικήσουν μαζί. Καὶ πρῶτον ἐκοινοβίασε μὲ ἕναν γείτονα τοῦ ὀλίγας ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπῆγεν ἀπάνω εἰς τὸν παπα-Κυπριανόν, ζωγράφον, τοῦ μακαρίτου Παρθενίου. Αὐτοῦ ἐκάθησεν ἕναν χρόνον· αὐτοῦ ἐκαλλώπισε καὶ ἐπλάτυνε τὸν «Συναξαριστὴν». Καὶ πάλιν ὁ ἔρωσ τῆς ἡσυχίας τὸν ἐβίασεν καὶ παρακινούμενος ἀπὸ ἕναν ἀδελφόν, καὶ ὑποσχομένου νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ ἕως τέλους ζωῆς του, ἠγόρασε πάλιν τὴν πρώτην Καλύβην εἰς τὸ ῥαχώνι, τὴν ἄνωθεν τοῦ Κυριακοῦ. Καὶ περνώνας κανένας χρόνος τὸν ἄφηκεν αὐτὸς καὶ πάλιν ἄλλος καὶ ἄλλος. Αὐτοῦ ἐξήγησε τοὺς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Ἑορτῶν καὶ ἄρχισε τὴν ἐξήγησιν εἰς τοὺς «Ἀναβαθμούς».

* Ἐννοεῖται «χρόνους». Τὸ χειρόγραφο, ἔχει «57» ἀντὶ «56»: 1805 μείον 1749 (ἔτος γεν.) = 56. Βλ. καὶ σ.30 καὶ σ.68.

«Ὁ ρακενδύτης» ἰατρός!...

20. Ἄχ καὶ πῶς νὰ τὸ γράψω, πατέρες μου, χωρὶς δάκρυα τοιοῦτον λυπηρὸν μήνυμα. Ὅσον ἄρχισεν τὸ πτωχὸν Γένος μας νὰ καυχᾶται καὶ νὰ δοξάζῃ τὸν Θεόν, ὅπου τοῦ ἐχάρισε τοιοῦτον ἀπλαγῆ φωστῆρα εἰς τέτοιον δυστυχησμένον καιρὸν, ὅπου ἐξάπλωσεν ἡ ἀνευλάβεια καὶ ἡ ἀθεΐα σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, καὶ τοιοῦτον ὀδηγὸν τῶν πλανωμένων καὶ παραμυθιαντῶν θλιβομένων. Naί, τὸν ὁμολογῶ τοιοῦτον, ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ βιβλία του, ὅπου ἐφώτισε καὶ ἕως τέλους ἔχει νὰ φωτίζει ὅλην τὴν Ὁρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἀλλὰ τὸ λέγω καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου ἤβλεπα καθημερινῶς, ὅπου σχεδὸν ὅλοι οἱ πληγωμένοι ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἀφησαν τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς Πνευματικούς καὶ ὅλοι ἔτρεχαν εἰς τὸν ρακενδύτην Νικόδημον, διὰ νὰ εὔρουν τὴν ἰατρειάν τους καὶ

παραμυθίαν τῶν θλίψεων τους οὐ μόνον ἀπὸ τὰ Μοναστήρια καὶ Σκήταις καὶ τὰ Κελλία, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Χριστιανοὶ ἤρχοντο ἀπὸ διαφόρους χώρας νὰ ἰδοῦν καὶ νὰ παρηγορηθοῦν εἰς τὰς θλίψεις των ἀπὸ τὸν Νικόδημον. Ὡστε ὅπου καὶ πολλαῖς φοραῖς τρόπον τινὰ ἐπαραπονεῖτο εἰς ἑμᾶς· ἐπαραπονεῖτο ὄχι τοὺς ἀδελφούς βαρυνόμενος· καὶ πῶς, ὅπου αὐτὸς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του τὸ ἐδαπάνησεν εἰς τὸ νὰ συνθέτῃ καὶ νὰ ἐξηγῇ τὰ ἀνήκοντα εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν του Χριστιανῶν; ὄχι, λέγω, διὰ τοῦτο, ἀλλὰ διὰτι ἐμποδίζετο ἀπὸ τὸ θεῖον τοῦτο ἔργον καὶ διὰ τὸν πόθον ὅπου εἶχεν νὰ ἀδολεσχή νυκτὸς καὶ ἡμέρας εἰς τὴν θείαν καὶ νοερὰν προσευχὴν, Ἐπιμελεῖτο γὰρ καὶ ταύτης διαπαντός, ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου εἰς τούτας τὰς δύο ἐργασίας τὰς εἶχεν ἀφιερωμένας, ἢ νὰ ἐξηγήσῃ κανένα νόημα τῆς θείας Γραφῆς ἢ νὰ κλίνη τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ στήθους του καὶ νὰ βάνῃ τὸν νοῦν του μέσα εἰς τὴν καρδίαν καὶ νὰ φωνάζῃ νοερῶς τὸ «Κύριε Ἰησοῦ, ἐλέησόν με». Καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις μᾶς ἔλεγεν: «πᾶμε, πατέρες μου, εἰς κανένα ἐρημονήσιον νὰ γλυτώσωμεν ἀπὸ τὸν κόσμον».

Ἀλλὰ ἄς εἰπῶ, πατέρες, τὸ θλιβερὸν μήνυμα. Ἐξηγῶντας τοὺς «Ἀναβαθμούς» ἐπλήθυνεν ἡ ἀσθένειά του, ἢ ὅποια ἦτον ἀδυναμία καὶ ἀνορεξία, καὶ ὅτι ἔτρωγεν δὲν αἰσθάνετον καμμίαν δύναμιν εἰς τὸ σῶμα του, μάλιστα δὲ καὶ ἐφθίερετον. Ἐπεσον τὰ ὀδόντιά του, ἐκουφάθηκε καὶ ὀλίγον.

«Κολλυβάς» ἀπολογητῆς-ὁμολογητῆς

21. Εἰς ἐτούτον τὸν χρόνον ἔστειλε ὁ Παναγιώτατος κυρ-Γρηγόριος Συνοδικὸν παρακινήτικὸν εἰς τὸ νὰ μνημονεύουν νεκρώσιμα κόλλυβα τὴν Κυριακὴν, καθὼς καὶ τὸ Σάββατον, τὸ ὅποῖον πολλὰ τὸν ἐλύπησε· καὶ μάλιστα ἐλυπήθη, διὰτι νὰ γράψῃ καὶ νὰ ὀμιλήσῃ καθὼς ἤξευρεν δὲν ἐτολμοῦσεν, διότι ἔβλεπε ὅτι ἐδῶ οἱ πρόκριτοι πατέρες τοῦ ὄρους δὲν ἔχουν καμμίαν προσοχὴν οὔτε εἰς τὰς Παραδόσεις τῶν Ἁγίων Πατέρων οὔτε εἰς τὰ Τυπικὰ ὅπου βλέπουν κάθε ἡμέραν. Καὶ ἐνθυμούμενος τὸν μακαρίτην παπα-Παῖσιον, ὅπου ἐσυμβούλευσε νὰ μὴν νεκρολογοῦν τὴν Κυριακὴν, ἄλλο δὲν ἐκέρδησεν πάρεξ κατηγορίας μεγάλας καὶ παρακλήσεις εἰς τοὺς κλέπτας διὰ νὰ τὸν πνίξουν, τὸ ὅποῖον καὶ ἔγινεν μετὰ ταῦτα.

Μὴν ὑποφέροντας οἱ Ἁγιαννανῖται τὸ Συνοδικὸν ὅπου ἔστειλε ὁ Παναγιώτατος κυρ-Σαμουήλ, εἰς τὸ ὅποῖον ἐπρόσταζεν νὰ ἀκολουθοῦν αἱ Σκήται καὶ τὰ Κελλία ἐξίσου τὴν τάξιν καὶ συνήθειαν τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων, διὰτι καὶ εἰς τὰ Μοναστήρια ἕως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Παναγιωτάτου Σωφρονίου ἐφυλάττετο ἡ παράδοσις τῶν Ἁγίων Πατέρων ἐπαρακινήθησαν, λέγω, καὶ ἔστειλαν τὸν Βησσαρίωνα εἰς τὴν Βασιλεύουσαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Σωφρονίου. Καὶ μὲ ταῖς ψευδοκατηγορίας του ἐκατάπεισε τὴν Σύνοδον καὶ ἐκάθησε τὸν διδάσκαλον κυρ-Ἀθανάσιον Πάριον, ὄντα τότε εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ ἄλλους τρεῖς, καὶ τοῦ ἐδόθη καὶ τέταρτον Συνοδικὸν ἀναιρετικῶν τῶν τριῶν προτέρων, καθὼς τὸ ἤθελεν αὐτός. Καὶ φοβούμενος νὰ μὴν πάθῃ καὶ αὐτὸς ὅμοια τῶν ἄνωθεν ἐσιώπησε. Ὅμως ἐκινήθη καὶ ἔγραψεν Ὁμολογίαν τῆς Πίστεώς του καὶ ἐκεῖ ἀποκρίνεται ἀρκετῶς διὰ τὴν νεκροκολλυβοπραξίαν τῆς Κυριακῆς.

Ἡμιπληγία ἐξ ὑπερκοπώσεως (1809)

22. Εἰς τοὺς 1809 ἐπῆγεν ἀπάνω εἰς τὸν παπαν-Κυπριανόν, εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, καὶ γυρίζοντας εἰς τὴν Καλύβην του ἀσθένησεν ὀλίγον καὶ μετὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ ἔμεινεν ἀνορεξία. Αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἦλθε καὶ εἰς ἑμᾶς, διὰ νὰ συμβουλευθῇ τί νὰ κάμῃ. Καὶ ἐπειδὴ ἑμεῖς καὶ οἱ τρεῖς ἐγγρασαμεν καὶ δὲν ἠμπορούσαμεν νὰ τὸν ἀναπαύσωμεν, ἐκρίναμεν ὅτι καλόν του εἶναι νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Κοινόβιον τῆς Σκιάθου, καὶ ἀποφάσισε καὶ αὐτὸς νὰ ὑπάγῃ. Καὶ πηγαίνοντας ἀπάνω εἰς τὸν

παπαν-Κυπριανόν τὸν ἐμπόδισαν οἱ παπαῖδες τοῦ ὑποσχόμενοι νὰ τὸν ὑπηρετήσουν αὐτοὶ καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. Καὶ ἐν ταύτῳ ἀσθένησε βαρῶς καὶ ἐκουφάθη παραπολύ, ἢ ἀσθενεία του δὲ ὡσὰν καταρροή ἦτον. Καὶ ἀπερνῶντας ἕως εἰκοσι ἡμέραις ἀνέλαβεν καὶ τελειώνοντας τοὺς «Αναβαθμοὺς» ἐδόξασε τὸν Θεὸν λέγοντας: «Πᾶρε με, Θεέ μου, ὅτι ἐβαρέθηκα ἐτούτον τὸν κόσμον». Τοῦτον τὸν λόγον τὸν ἔλεγε πολλάκις, διότι ἔβλεπεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ μεγάλῃν ἀδυναμίαν. Εἰς δὲ τὰς πέντε Ἰουλίου ἠθέλησε νὰ σεργιανίση ἕως εἰς τὸ Κουτλουμούσιον καὶ πηγαίνων ἐκεῖ τὸν ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς οἱ Πατέρες. Καὶ μετὰ τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἔδωσαν μουλάριον, διὰ νὰ ἀνέβῃ εἰς τὸ Κελλίον, διὰ νὰ μὴν κοπιᾷ. Ὁ δὲ βουρδονάριος, διὰ νὰ γυρίσῃ ὀγλήγορα ὀπίσω, τὸν ἐπῆγεν ἀπὸ τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον, καὶ τὸ μουλάριον ἔτυχεν νέον καὶ τὸν ἐκούνησεν ἀναβαίνοντας. Πηγαίνοντας δὲ εἰς τὸ ὀσπίτιον καὶ πεζεύοντας ἐπιάσθη τὸ δεξιὸν τοῦ χέρι, τὴν δὲ ἄλλην ἡμέραν ἐπιάσθη ἡ γλῶσσα του καὶ βρέχοντάς τὴν μὲ νερὸν ὠμιλοῦσε καὶ ἀπερνῶντας ὀλίγον πάλιν ἐπιάνετον. Ἐκραξαν ἰατρὸν καὶ φίλον τοῦ ἀκριβόν, ἀλλὰ τίποτας δὲν ἐδυνήθη νὰ βοηθήσῃ. Καὶ παρακαλούμενος ἀπὸ τοὺς πατέρας νὰ τοῦ κάμῃ κανένα ἰατρικὸν ἀπεκρίθη: «Τί νὰ κάμω, πατέρες μου; Ἐμένα μὲ ἤφεραν ἐδῶ ἢ ἀμαρτίαις, διὰ νὰ ἰδῶ τὸν θάνατον τοῦ φίλου μου. Ἄν ἦτον καταρροή ἢ ἄλλη ἀσθένεια, εἶχαμεν ἐλπίδα βοηθείας. Ἀλλὰ, καθὼς βλέπω, τούτη ἢ ἀσθένεια εἶναι θανατηφόρος. Ἀλλὰ ἄμποτες ὁ Θεὸς νὰ μὲ ἀποδείξῃ ψεύστην». Ἐκαμεν ὅμως κάτι τι καὶ αὐτὸς καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπῆγεν καὶ ἄλλους δύο ἰατροὺς, ὅπου ἔτυχον εἰς ταῖς Καρναῖς, καὶ ἐπῆγαν εἰς ἐπίσκεψίν του, καὶ βλέποντάς τον καὶ αὐτοὶ μᾶς ἀπελπίζουν. Καὶ οὕτως μίαν ἡμέραν καλλίτερα καὶ τὴν ἄλλην βαρύτερα, ἔφθασεν ἕως τὰς δέκα τρεῖς τοῦ Ἰουλίου.

«Ἀποθαίνω... μεταλάβετε με»!

23. Εἰς αὐτὰς τὰς ἡμέρας τοῦ ἔκαμαν ὅλα τ' ἀρμόζον(τα) εἰς τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἤγουν γενικὴν Ἐξομολόγησιν, Εὐχέλαιον καὶ καθημερινὴν μετάδοσιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Τῇ δὲ δεκάτῃ τρίτῃ ἐβάρυνε καὶ ἐστενοχωρεῖτον. Καὶ μὴ δυνάμενος νὰ λέγῃ τὴν Εὐχὴν μὲ τὸν νοῦν, κατὰ τὴν συνήθειάν του, τὴν ἔλεγεν ἐκφώνως. Καὶ ἔλεγεν καὶ ἔλεγεν εἰς τοὺς ἀδελφούς: Νὰ μὲ συγχωρήσητε, πατέρες μου. Ἀπόκαμεν ὁ νοῦς μου καὶ δὲν δύναται νὰ βαστάξῃ τὴν Εὐχὴν καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐκφωνῶ. Καὶ ἡ ζωὴ μου τέλος ἔχει, ἀλλὰ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ πληρώσῃ τὸν κόπον τῆς ἀγάπης σας, ὅπου κάνετε εἰς ἐμένα τὸν ἀμαρτωλόν. Καί, παρακαλῶ σας, φέρετέ μου τὰ Λείψανα τῶν Ἁγίων μου Πατέρων, Ἁγίου Μακαρίου Κορίνθου καὶ Παρθενίου, Ἁγίου Πνευματικοῦ Πατρός μας». Καὶ ἀγκαλισάμενος αὐτὰ κατεφίλει δακρυροῶν καὶ λέγοντας; Διατί, Ἅγιοι Πατέρες, μὲ ἀφήκατε ὀρφανόν; Ἔσεῖς ἤλθετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε διὰ τὰς ἀρετὰς ὅπου ἐκατωρθώσατε εἰς τὴν γῆν καὶ κατατρυφᾶτε τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου μας, καὶ ἐγὼ πάσχω ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν μου. Διὸ παρακαλῶ σας, Πατέρες μου, ἰκετεύσατε τὸν Κύριόν μας νὰ μὲ ἐλεήσῃ καὶ ἐμένα καὶ νὰ μὲ ἀξιώσῃ αὐτοῦ, αὐτοῦ ὅπου εἶσθε καὶ ἐσεῖς». Μὲ τοιαῦτα παραπονευτικὰ λόγια ἐπέρασεν ὅλην τὴν ἡμέραν, τὴν δὲ νύκτα ἐβάρυνε. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἔμειναν ἄγρυπνοι ὅλην τὴν νύκτα προσμένοντες τὴν ἔξοδόν του. Καὶ πηγαίνοντες συχνὰ τὸν ἐρωτοῦσαν; Διδάσκαλε, πῶς ἔχεις; Καὶ συνωμιλοῦσαν παραμικρό(ν). Τῇ δὲ ἕκτῃ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς μετὰ τὴν ἐρώτησιν τοὺς ἀπεκρίθη; Ἀποθαίνω, ἀποθαίνω, ἀποθαίνω. Ἀλλὰ, παρακαλῶ σας, μεταλάβετε με». Καὶ οὕτως εὐτρεπισθεὶς ἐμετάλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Καὶ περνῶντας ὀλίγη ὥρα ἐπῆγαν καὶ τὸν ἠύραν μὲ τὰ χέρια ἐσταυρωμένα καὶ τοὺς πόδας ἀπλωτοὺς καὶ τὸν ἐρωτοῦν: Διδάσκαλε, τί κάνεις; ἤσυχάζεις; Ὁ δὲ τοὺς ἀπεκρίθη: «Τὸν Χριστὸν ἔβαλα μέσα μου καὶ πῶς νὰ μὴν ἡσυχάσω;». Καὶ συνομιλήσαντες ὀλίγον ἐσιώπησεν.

«Ἐβασίλευσεν ὁ νοητὸς ἥλιος»

24. Τῇ δὲ δεκάτῃ τετάρτῃ ἀνατέλλοντος τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου εἰς τὴν γῆν ἐβασίλευσεν ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ· ἔλειψεν ὁ στυλὸς ὁ ὀδηγῶν τὸν νέον Ἰσραὴλ εἰς τὴν εὐσέβειαν· ἐκρύβη ἡ

νεφέλη ἢ δροσίζουσα τοὺς τηκομένους τῷ καύσωνι τῶν ἁμαρτιῶν ἐπένθησαν οἱ φίλοι καὶ γνωστοὶ καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ἐκ τῶν ὁποίων ἕνας Χριστιανὸς καὶ ἀγράμματος ὢν εἶπε τοιοῦτον λόγον: «Πατέρες μου, καλλίτερον νὰ ἀπόθαιναν χίλιοι Χριστιανοὶ σήμερον καὶ ὄχι ὁ Νικόδημος».

Αἱ ἀκτῖνες τῶν διδασχῶν αὐτοῦ «φωτίζουν»

25. Ἀλλὰ τὸ νὰ πενθῇ τινὰς καὶ νὰ ὀδύρεται τὸν θάνατον τοιοῦτου ἀνδρὸς εἶναι εὐλογον μὲν, ἀλλὰ μὲ κρίσιν ἀνθρώπινον. «Ὅμως ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἔκρινεν εὐλογώτερον, διὰ νὰ τὸν ἐπάρη, καθὼς τὸ ἐζητοῦσε, διατι ἐκοπίασε ὑπερβολικῶς εἰς τὸν μυστικὸν ἀμπελῶνα Αὐτοῦ. Καὶ ἂν ἀπέθανε ὡς ἄνθρωπος καὶ ἐκρῦρη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἠρπάγη διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ γηρατείου καὶ τῆς ἀκολουθούσης ἐξ αὐτοῦ ὀδυνηρᾶς ζωῆς. Ἀλλὰ αἱ ἀκτῖνες τῶν διδασχῶν αὐτοῦ εἶναι μετεμᾶς καὶ μᾶς φωτίζουν καὶ ἔχουν νὰ φωτίζουν τὴν Ἐκκλησίαν.

Β΄

**Βίος ἐν συνόψει τοῦ μακαρίτου καὶ ἀοιδίμου διδασκάλου ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
ΑΠΟΡΕΙΤΟΥ, συγγραφέως τῆς παρουσίας Βίβλου, συγγραφεὺς παρὰ τοῦ
Ὅσιολογιώτατου κυρίου Ὁνουφρίου Ἰβηρίτου.**

(Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν α΄ ἔκδοσιν τῆς ἐρμηνείας τῶν ἸΔ΄ Ἐπιστολῶν τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου
Παύλου, ἐν Βενετία, 1819)

1. Νικόδημος ὁ ἀοίδιμος γέννημα τῆς Νάξου, μιᾶς τῶν Κυκλάδων Νήσων. Ἐν νεανίσκοις τελεῶν ἐμαθήτευσεν ἐν Σμύρῃ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα παρὰ Ἱεροθέῳ τῷ διδασκάλῳ. Ποθῶν δὲ τὸν ἀπράγμονα καὶ μονήρη βίον ἤλθεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος κατὰ τὸ 1775 καὶ κουρευθεὶς Μοναχὸς εἰς τὴν τοῦ Διονυσίου Μονὴν μετωνομάσθη ἀπὸ Νικολάου Νικόδημος, ψηφισθεὶς ἀναγνώστης καὶ γραμματικὸς τῆς Μονῆς. Μετὰ δὲ ἔτη δύο ἐλθὼν ὁ Κορίνθου Μακάριος¹ παρέδωκεν αὐτῷ τὴν «Φιλοκαλίαν» εἰς θεωρίαν του, τῆς ὁποίας ἄριστα συνέθετο τὸ τε προοίμιον καὶ τοὺς συνοπτικοὺς βίους τῶν ἐν αὐτῇ ἐμπεριεχομένων συγγραφέων. Εἶτα διορθώσας τὸν «Εὐεργετινὸν» καὶ προσεπιπλατύνας τὸ «Περὶ συνεχοῦς Μεταλήψεως» πονημάτιον καὶ ὅλην ἀντιγράψας καὶ ἐπιδιορθώσας τὴν Μελετίου τοῦ Ὁμολογητοῦ «Ἀλφαβηταλφάβητον», ἐπέστρεψεν εἰς τὴν προορῆθεῖσαν Μονήν. Βουλόμενος δὲ ἀπελθεῖν εἰς Μπογδανίαν πρὸς τὸν ἀρετῆ διαπρέψαντα Κοινοβιάρχην Παῖσιον Ῥῶσον ἀνεμποδίσθη θείᾳ δυνάμει.

2. Ὑποταχθεὶς οὖν πρὸς τινὰ Γέροντα Ἀρσένιον Πελοποννήσιον ἐν τῇ Σκίττει τοῦ Παντοκράτορος, ἐδόθη ὅλος εἰς τὴν μελέτην τῶν θείων Γραφῶν καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων. Παραγενόμενος δὲ μετὰ τοῦ Γέροντός του εἰς Σκυροπούλαν συνεγράψατο τὸ πρὸς τὸν ἐξάδελφόν του Εὐρίπου Ἱερόθεον «Συμβουλευτικόν». Τὸ δὲ 1783 ἐπιστρέψας πάλιν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος ἠγόρασε τὴν τοῦ Γέροντος Θεωνᾶ λεγομένην Καλύβην, κειμένην κατὰ τὴν ὀρθοῖσαν Σκίτην τοῦ Παντοκράτορος, τότε δὲ ἔλαβε τὸ Μέγα καὶ Ἀγγελικὸν Σχημα παρὰ τοῦ Ὁσιωτάτου Γέροντος Δαμασκηνοῦ Σταυρουδά καὶ ὅλην ἐξαετίαν ἡσυχάζων καὶ μελετῶν ἐγένετο δόκιμος τῆς θείας Γραφῆς καὶ τοῖς πᾶσι περιβόητος καὶ παμπόθητος.

3. Έπανελθόντος δὲ καὶ δεύτερον τοῦ ῥηθέντος Μητροπολίτου Κορίνθου, διωρθώσατο διὰ προτροπῆς ἐκείνου τὰ τοῦ Ἁγίου Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου συγγράμματα. Εἶτα συνέθετο τὸ «Ἐξομολογητάριον» καὶ τὸν «Ἀόρατον Πόλεμον» καὶ σὺν τούτοις τὸ «Νέον Μαρτυρολόγιον» τὰ τε «Πνευματικὰ Γυμνάσματα» καὶ τὸ «Νέον Ἐκλόγιον». Ἐπὶ πᾶσι δὲ συναθροίσας διὰ προτροπῆς τοῦ τε σοφολογιωτάτου διδασκάλου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου καὶ τοῦ αἰοδίμου ἁγίου Ἡλιουπόλεως Λεοντίου τὰ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ συγγράμματα, μετὰ κόπου πολλοῦ καὶ ἐν τρισὶν ὅλοις τεύχεσιν ἀπαρτίσας καὶ πλείστοις σημειώμασιν, ὡς ἔθος αὐτῷ προσεπαυξήσας καὶ κατακαλύνας, ἀπέστειλεν εἰς Βιέννην διὰ τὰ τυπωθῶσιν, ὅπου καὶ παρέπεσον διὰ τινὰς περιστάσεις.

4. Ἐδόθη δὲ ὅλος μετὰ τοῦ ἐκ Δημητριάνης Ἱεροδιδασκάλου κυρίου Ἀγαπίου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἧτοι τοῦ «Πηδαλίου» ὃ καὶ παραφθαρέν ὑπὸ Θεοδωρήτου ἐλύπησε μέγας τοὺς συγγραφεῖς καὶ μάλιστα αὐτὸν τὸν Νικόδημον. Ὑστερον δὲ ἐκαλλώπισε τοὺς «Ὑμνους καὶ Ἐγκώμια τοῦ Ἐπιταφίου καὶ τῆς Λαμπρᾶς» εἶτα τὸ «Νέον Θεοτοκάριον». Ἐκδὸς καὶ συγγραψάμενος τὴν «Χρηστοθήειαν» καὶ συλλεξάμενος τὸ «Εὐχολόγιον», ἤρξατο τὸ 1794 πρῶτον μὲν ἐρμηνεύειν τὰς Ἑπτὰ Καθολικὰς καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Ἐπιστολάς, εἶτα δὲ τὸ Ψαλτήριον Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδινοῦ καὶ τὰς Ἐννέα Ὠδὰς εἰς βίβλον ἰδιαίτεραν, ἣν περ «Κήπον Χαρίτων» ἐπωνόμασε. Διὰ προτροπῆς δὲ τῶν Ἁγιορειτῶν Πατέρων συνέθετο τὰ Ὑπομνήματα τῶν τοῦ Ὁρους Ἁγίων Ἀνδρῶν μελουργήσας εἰς αὐτοὺς καὶ γλαφυροτάτην Ἰσχυρατικὴν Ἀκολουθίαν.²

Τῷ δὲ 1805 τῷ καὶ 57ῳ τῆς ζωῆς του, καίτοι βεβαρημένος ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ μακρῶν πόνων τῶν διαφόρων συγγραμμάτων καὶ ἀσκητικῶν κακοπαθειῶν, μετέφρασεν ἐρανίσας τὸν ἤδη τυπωθέντα «Νέον Συναξαριστὴν». Τῷ ἔρωτι δὲ τῆς ἡσυχίας φλεγόμενος ἠγόρασεν αὐθις ἔτερον ἄνωθεν τοῦ Κυριακοῦ τῆς Σκήτης καλύβην, ὅπου καταστρώσας «Ὁμολογίαν τῆς ἑαυτοῦ Πίστεως» ἢ Ἀπολογίαν πρὸς τοὺς αὐτοῦ κατηγοροῦς, μεθ' ἣρμήνευσε τοὺς Δεσποτικούς καὶ Θεομητορικούς Ἰσχυρατικούς Κανόνας καὶ τοὺς τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμούς, ὀνομάσας τοὺς μὲν Ἑορτοδρόμιον, τοὺς δὲ Νέα Κλίμακα».

5. Ἀποκαμῶν τοίνυν ἐκ τῶν πολλῶν, ὡς εἶπομεν, καὶ ἀτρύτων πόνων, τοὺς ὁποίους τοσοῦτον χρόνον ὑπέμεινε ὁ αἰοδῖμος, καὶ τὴν καλύβην καταλιπὼν ὑπήγε πρὸς τοὺς ἱερομονάχους καὶ τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς Στέφανον καὶ Νεόφυτον τοὺς ἁγιογράφους καὶ Σκουρταίους λεγομένους, εἰς τοὺς ὁποίους ἄφησεν ἐντολήν, ἵνα φροντίσωσι περὶ τῶν ἀνεκδότων Συγγραμμάτων αὐτοῦ, τὰ τῆδε κάκεισε διεσκορπισμένα ὄντα, καὶ ἐκδώσωσιν εἰς τύπον, τὰ ὅποια εἶναι ταῦτα: α) τὸ «Ψαλτήριον»· β) αἱ παροῦσαι «Ἐπιστολαὶ τοῦ θείου καὶ ἐνδόξου Ἀποστόλου Παύλου»· γ) ὁ «Κήπος τῶν Χαρίτων»· δ) τὰ «Ἄπαντα Συγγράμματα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ» ε) ἢ «Ἀλφαβηταλφάβητος» τοῦ Ἁγίου Μελετίου τοῦ Ὁμολογητοῦ· στ) τὸ «Ἑορτοδρόμιον»· ζ) ἢ «Νέα Κλίμαξ»· η) δὲ καὶ τελευταῖον ἢ «Ὁμολογία τῆς ἑαυτοῦ Πίστεως».

6. Μετ' ὀλίγον νόσῳ κατασχεθεὶς πρὸς Κύριον ἐξεδημησε τῷ 1809 Ἰουλίου 14, ζήσας ὅλους χρόνους ἐξήκοντα. Ἦν δὲ τὸν τρόπον ἀπλοῦς καὶ ἀνεξίκακος, τὸ ἦθος γλυκὺς καὶ χαρῖεις, ἀκτῆμων καὶ λίαν ἀπερίσπαστος. Εἰς τοσοῦτον δὲ ἤλασε μνήμης, ὥστε καὶ ὅλα κεφάλαια ἀπεστομάτιζε τῆς Γραφῆς, ῥητῶν ἐδάφια τε καὶ σελίδας καὶ πλείστας μαρτυρίας καὶ γνώμας Πατέρων, ὧν καὶ τοὺς τόπους τῶν λόγων καὶ τόμων ἀνεπισφαλῶς ἐκ μνήμης ἐγίνωσκε. Πολλοὺς δὲ πειρασμοὺς τῶν νοητῶν ἐχθρῶν καὶ κατηγορίας ἀπέειρε τῶν αἰσθητῶν, ἧτοι ἀπαιδευτῶν καὶ τὴν ἀρετὴν ὑποκρινομένων γενναίως ὑποστάς, πλείστα τῆ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ καταλέλοιπε Συγγράμματα, ὧν τὰ μὲν αὐτὸς συνθεῖς, τὰ δὲ ἐπιδιορθώσας ἐξέδοτο, ἅτινα ὡς ἐν συνόψει εἰσὶ ταῦτα: α) «Φιλοκαλία»·³ β) «Εὐεργετινός»·⁴ γ) «Περὶ συνεχοῦς Μεταλήψεως»·⁵ δ) «Ἀλφαβηταλφάβητος»·⁶ ε) «Συμβουλευτικόν»·⁷ ζ) «Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου»·⁸ ζ) «Ἐξομολογητάριον»·⁹ η) «Ἀόρατος Πόλεμος»·¹⁰ θ) «Νέον Μαρτυρολόγιον»·¹¹ ι)

«Πνευματικὰ Γυμνάσματα»¹² ια) «Νέον Ἐκλόγιον»¹³ ιβ) «Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ τὰ σωζόμενα»¹⁴ ιγ) «Πηδάλιον»¹⁵ ιδ) «Ἐγκώμια Ἐπιταφίου»¹⁶ ιε) «Νέον Θεοτοκάριον»¹⁷ ις) «Χρηστοθήθεια»¹⁸ ιζ) «Εὐχολόγιον»¹⁹ ιη) «Καθολικαὶ Ἐπιστολαί»²⁰ ιθ) «Ἐπιστολαὶ Ἀποστόλου Παύλου»²¹ κ) «Ψαλτήριον»²² κα) «Κήπος Χαρίτων»²³ κβ) «Βαρσανούφιος»²⁴ κγ) «Υπομνήματα Ἁγίων Ἄνδρῶν Ἀγιορειτῶν»²⁵ κδ) «Νέος Συναξαριστής»²⁶ κε) «Ὁμολογία τῆς ἑαυτοῦ Πίστεως»²⁷ κς) «Ἐορτοδρόμιον»²⁸ κζ) «Νέα Κλίμαξ»²⁹.

7. Καὶ οἷας μὲν οὖν ἐν τούτοις παρενέσπειρεν ὑποσημειώσεις τε καὶ ἀναγκαίας εἰδήσεις καὶ ἐν ἑκάστῳ τεύχει διαφορὰς λόγων, τρόπων τε καὶ νοημάτων καὶ ἐκθέσεις γραφικῶν ἀπορημάτων καὶ λύσεων, ἔξεστι τοῖς ἐντυγχάνουσι παρατηρήσαι καὶ γινῶναι. Ὅσα δὲ Τροπάρια, Οἴκους τε καὶ ὁλοκλήρους Αἰσματικούς Κανόνας καὶ Ἐγκώμια εἰς πολλοὺς τῶν Ἁγίων μελωδικώτατα συνετάξατο καὶ προσανεπλήρωσε, ταῦτα καὶ γραφῆ παραδοῦναι σχεδὸν ἀδύνατον.

(Μοναχὸς Ὀνούφριος Ἰβηρίτης)

Σημειώσεις

Ὅπου ἀναφέρεται «εἰς φύλλον» ἢ «εἰς 8 μέγα» ἢ «εἰς μέγα 4» ἢ «εἰς μέγα ὄγδοον», ἐννοεῖται πάντοτε ἡ λέξις «σχῆμα» διαστάσεων: 1) «εἰς φύλλον»=44x28 ἐκ.· 2) «εἰς 4»=28x22 ἐκ. 3) «εἰς 8-ὄγδοον»=22x14 ἐκ.

1. Τούτου τὰ ὀσα μετὰ θάνατον ἐτίμησεν ὁ Θεὸς εὐωδία καὶ θαύμασι πλείστοις.
2. Τελεῖται ἡ αὐτῶν μνήμη ἐν ὅλῳ τῷ Ἁγίῳ Ὄρει τῆ α΄ Κυριακῇ μετὰ τὴν τῶν Ἁγίων Πάντων.
3. Ἐξεδόθη τῷ 1782 ἐν Βενετία εἰς φύλλον.
4. Ἐξεδόθη τῷ 1783 ἐν Βενετία εἰς φύλλον.
5. Ἐξεδόθη ἐν Βενετία εἰς 8 τῷ 1783.
6. Ἀνέκδοτος.
7. Ἐξεδόθη τῷ 1801 ἐν Βιέννῃ τὸ δεύτερον εἰς 8 μέγα.
8. Ἐξεδόθη τῷ 1790 ἐν Βενετία εἰς φύλλον.
9. Ἐξεδόθη τὸ δεύτερον ἐν Βενετία τῷ 1804 εἰς 8· τὸ αὐτὸ ἐξεδόθη τὸ τρίτον ἐν Βενετία τῷ 1818 εἰς 8.
10. Ἐξεδόθη ἐν Βενετία τῷ 1796 εἰς 8.
11. Ἐξεδόθη τῷ 1799 ἐν Βενετία εἰς 8 μέγα.
12. Ἐξεδόθη ἐν Βενετία τῷ 1800 εἰς 8 μέγα.
13. Ἐξεδόθη ἐν Βενετία τῷ 1803 εἰς 8 μέγα.
14. Παρέπεσον ἐν Βιέννῃ διὰ τινὰς περιστάσεις.
15. Ἐξεδόθη ἐν Λειψία τῷ 1800 εἰς φύλλον.
16. Ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1800 εἰς 8.
17. Ἐξεδόθη ἐν Βενετία τῷ 1796 εἰς 8 μέγα.
18. Ἐξεδόθη ἐν Βενετία τῷ 1603 εἰς 8 μέγα.
19. Ἐξεδόθη τῷ 1799 ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς 8 μέγα.
20. Ἐξεδόθη ἐν Βενετία τῷ 1806.
21. Ἐκδίδονται ἐν Βενετία κατὰ τὸ παρὸν ἔτος 1819 εἰς τόμους τρεῖς εἰς μέγα 4.
22. Ἐκδίδεται ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ παρὸν ἔτος 1819 εἰς τόμους δύο.

23. Μέλλει ἐκδοθῆναι κατὰ τὸ παρὸν ἔτος 1819 ἐν Βενετία εἰς μέγα ὄγδοον.
 24. Ἐξεδόθη ἐν Βενετία τῷ 1816 εἰς 8 μέγα.
 25. Εἰσέτι ἀνέκδοτα.
 26. Ἐξεδόθη ἐν Βενετία τῷ 1819 εἰς 4 μέγα, εἰς τόμους τρεῖς.
 27. Ἐξεδόθη τῷ 1819 ἐν Βενετία εἰς 8.
 28. Ἀνέκδοτον.
 29. Ἀνέκδοτος. Τὸ «Ἐορτοδρομιον» καὶ ἡ «Νέα Κλιμαξ» μέλλουσιν ἐκδοθῆναι δι' ἰδίων ἀναλωμάτων τῆς κατὰ τὸ Ἀγιώνυμον Ὁρος Σεβασμίας Μονῆς τῶν Ἰβήρων.
-